

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 46. ANUL XV.

Sabiu, in 820 Iunie 1867.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiul prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ur' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

trou provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era peo jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirala, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune

„Telegrafulu Romanu“

pe semestrulu alu doilea (Iuliu — Decembre) alu anului 1867. — Pretiul abonamentulu pe 1/2 anu e: Pentru Sabiu 3 fl. 50 xr., Pentru Trannia si Monarchia austriaca 4 fl., Pentru Principatele rom. unite si strainatate 6 fl.

DD. abonanti sunt rugati a nu 'ntardia cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rogamu a se scrie curatu, si epistolele de prenumeratiuni a ni se tramite francate — adresandu-le de adreptulu la

Editor'a „Tel. Rom.“ in Sabiu.

Desnationalizarea.

II.

In cele doue sisteme, trecutul insusi ne arata, ca romanii n'au peritu. In cea din urma, de si chiaru si acest'a apasatoria, dara nu in mesur'a celei d'antaiu, poporul romanu a inceputu a prospera. Pentruca inainte de tote biseric'a a inceputu ai fi si mai respectata si folosulu scoliloru mai multu intrebuintiatu.

Amendoi factorii acesti'a sunt stalpi, pro cari se radima unu poporu. Amendoi deca sunt respectati cu sinceritate insufa spiritu de vietia in celu mai garbovitu trupu nationalu.

Romanii, dupa ce a incetatu a ave universitatea lor politica nationala; dupa-ce a fostu eschisi din legatura natiunilor ardeleni; dupa-ce prin impartirea teritoriiloru intre cele trei nationalitati regnicolare, erau espatriati in patria lor: au ramasu numai cu biseric'a lor cea apesata si cu scola sub aripile acestei'a.

Aceste doue au fostu, cari in lipsele si asupririle cele mari le-a datu taria spre a resiste tuturor incercariloru indreptate asupra-le. Romanulu era in aceste incungiuratu, ca in o fortareta, pana la a carei margini s'a tiermuritu tota vietia publica, dara nu s'a stinsu cu totul. Ba de aci a inceputu a se recrea, a desvolta cu multa truda vietia nationala. Si apostolii si martirii nationali i gasimu esti din sinulu acestoru doue castele ale nostre inainte cu sute de ani inca. Intre inimicii nostri cei mai aprigi aflamu pre apostatii dela aceste. In tempji mai din coce totu de aci si capeta natiunea aperatorii sei, pentruca cu preapuline esceptiuni, toti barbati nostri suntu fii de omeni de ai bisericeii si scolei, adeca de preoti inyetiatori si alti cari suntu in giurulu bisericeiloru. Si deca in tempurile nostre contribue si alte clase, inceputulu a fostu a celoru dintaiu si opera in origine li se cuvine lor.

Prin acest'a nu vremu sa indigitamu alta, decatu, ca redesevoltarea nationala se face in sinulu natiunei; ea si desvolta factorii sei, si ea pre acest'a e de a se pune tota ponderositatea si in viitoriu, adeca pre acei ce existu deja in sinulu natiunei si pre acei ce in unu modu firescu au sa se desvolte si pe venitoriu.

De candu ne scie spune istoria ce-va despre societatea omenesca formata in staturi si ne arata si partile constitutive ale staturiloru vedemu totu acelaasi procesu nu mai pote si in alte forme. Si in acele staturi, unde intre clas'a de josu a poporului si aristocratia seu inteligentia lui au existatu o clasa sanetosu de mijlocu a cetatenimeii, au fostu totdeun'a si mai multa putere de vietia. Acele popore chiaru si dupa disparerea lor de pre fatia pamen-

tului au lasatu urme de admiratiune si de imitare la posteritate. Ba vedemu, ca clas'a de mijlocu candu au ajunsu a-i fi recunoscuta insemnataea ei s'a facutu nemuritoare si binefacatoare omenimei si prin aceea, ca au desvoltatu forte multe ramuri a le sciintiei, care sciintia apoi reversa ploia de mana si de industrie in tote clasele sociale. Ce era omenimea de esemplu in occidentulu Europei, unde nu domnea neci meliciunea imperaliloru bisantini, nici mai tardiu fanatismulu unei credintie fataliste pana la superstitiune, cum era cea a mahomedanismulu, carea se asiediase pre poporele orientului? Occidentulu celu liberu de aceste doue calamitati, pana era sub clerulu seu teo. si autocraticu, sub nobilimea aristocratica-aventuriosa gema si elu in intunerecu, pana candu comercial'a Genua dedu pre unu Cristofu Columbu carele prin cunoscintele sele sciintifice deschise omenimei oceanurile si lumi noue (America si Australia), iera unu Galilei dedu o noua directiune astronomiei si unu alu treilea (Galvani) descoperi secretulu electricitatii priu care nu mai e punctu pre indepartatu si neajunsu pre fatia pamentului. Amu scosu aici aceste trei momente de capetenia, preecandu amu putea sa trecemu in revista toti ramii culturale omenesci, carea acum se silesce, chiaru si lucrurile cele odinora privede de ordinare (meseriele si plogaritul), ale trage in domeniulu sciintiei si a pune prin acest'a pre popore in stare a da vietiei lor unu temelu, care sa nu dispara la ori ce suflare de ventu. Sa privimu la Germania sa privimu la Francia etc. si ne vomu convinge, ca din infflorirea artelor sciintia a luat o desvoltare de totu bogata, de a carei bunetati se bucura si celu din urma membru din societatea aceloru natiuni. Cumca cetatenimea si chiaru si agricultorimea, partea acest'a atatu de necessaria din o societate nationala, este radimu pre siguru, ne dovedesce in tempurile nostre Italia si in tempurile vechi Grecia, cari calcate in picioare de inimicii, nunumai ca si-a strecuratu existinta prin multimea seculiloru, ci cu deosebire Italia (si celelalte popore latine din apusu) au sciutu sa cuceresca nationalitatii sele chiaru pre invingatorii ei.

Si candu e vorb'a de clas'a cetatenesca, nu este pentru prim'a ora candu noi ne nutrimu de ideile aceste. Deja in nr. 15 din 1864 alu acesteii foi le-amu datu espressione dicendu:

„Sa cautamu bine la secululu nostru si vomu vede, ca clas'a cetatienea joa rolla cea d'antaiu in tote tierile civilizate. Ea tine cheile tesaurulu in mana, ea trece prin manele ei bunatatile lumii, ea imparte averile in susu si in josu. Cetati d'ara... si la aceste nu trebuie sa ajungemu, neci prin tunari, neci cu baionete, ci cu aculu, cu bard'a, cu gilulu, cu sul'a si alte instrumente folositoare omenimei, instrumente de constructiune, ear nu de destructiune. Poporulu, carele scie manui bine aceste instrumente nu are sa se tema apoi de perire, nu are sa se tema, ca-i va fi prea angustu pamentulu, care-lu possede, dincontra, atunci tota gli'a contine pane si auru, pentru-ca puterile cele multe de lucru ceru mai multu nutrementu, si suntu totdeodata si in stare de a multiami mai bine pre producatorulu nutrementulu, va se dica de industria este legata si o stare mai buna a agriculturii.“

Aceste le-amu disu atunci la alta ocaziune insemnataea lor nu se pote nega si in cea de fatia.

Prasupunendu asiá dara, ca in cele mai susu aritate aflamu elementele, cari nutrescu si desvolta vietia unei natiuni in unu modu nemincinosu incatu ne privesce pre noi, sa nu scapamunici pre unu momentu din vedere doue impediurari. Un'a ca in trecut, pre langa alte impediurari au apasatu greu asupra nostra si neputintia desvoltareii nunumai a

unei clase de cetatieni, ci a ori ce clasa libera, carea nesuperata sa-si poia asigura baramu unu viitoriu materialmente — si nu amu peritu. Acum aceste ostacule au cadutu si in casulu celu mai nefavoritriu emolumentele pentru castigarea trebuintiloru vitale nunumai incatu privesce cele materiale, dara si intelectuale, suntu comandate de insusi spiritulu tempului, in contra carui numai cu rusine se va mai incerca cine-va a se mai opune — si sa ne tememu ca vomu perir?

Evenimente politice.

Sabiu, 7 Iunie.

Despre diet'a Ungariei se suna ca cu finea lunei acestei'a sa se amane pre vre-o optu septemani. Dupa acestu intervalu redeschidindu-se dieta se va lua inainte uniunea Transilvaniei cu Ungaria si cestiunea nationalitatiloru. Dintr'alta parte se spune in sa cu reserva, ca Deak e de parere, ca diet'a acum sa lucre cu puteri indoite de cum a lucratu pana acum. Este in sa intre deputatii dietei Ungariei o diferentia, ca de cari lucrari sa se apuce diet'a mai ingraba. Se dice ca Deak e de parere, sa se ia inainte de tote in desbatere propunerea ministeriului de justitia pentru aducerea in rendu a justitiei. O parte mare vrea sa se puna pre tapetu mai dintaiu cestiunile de subventiunea drumurilor de feru, de banca si cestiunea nationalitatiloru. Cestiunile aceste suntu tote momentose si de lipsa, intre tote in sa cestiunea nationalitatiloru.

Senatulu imperialu si re'ncepu luni activitatea sea. O depesia teleg. la „Hr. Tig.“ ne aduse de eri deja unu estrasu din acea siedintia, in care s'a adusu ca proiecte de legi: Schimbarea patentei din Februaru, responsabilitatea ministriloru si legea de armare. Sange reu face de mai multu tempu cestiunea fortificarei Vienei. In siedintia amintita, vedemu din aceeaasi depesia ca ministrulu de Beust aduce la cunoscintia casei deputatiloru, ca cestiunea fortificarei, fiindu o atacere comuna (cu Ungaria) va trebui sa fia discutata de delegatiunea ambelor partii ale imperiului. Mai departe spune depesia, ca Imp. a ordinaru ca tote lucrurile de fortificare sa se sisteze. Atatu depesia. Aceste lucruri se vorbeau deja mai inainte prin diuagistia vieneza. Volksfr. vrea sa scie inca pre candu aceste ce ni le spune depesia erau numai sciri, ca din caus'a fortificarei, Archiducele Albrechtu are sa retraga dela Comand'a super. si ministrulu de resbelu sa-si depuna portfoliulu. Totu acea foia spune, ca in casulu din urma are sa vina in ministeriulu de resbelu seu bar. de Gablenz seu de Moring si Ramming. Dintre acesti doi cari aru inlocui pre ministrulu de Iohn, unulu aru ave conducerea administrativa a ministeriului de resbelu si celaltu aru fi ministru responsabilu inaintea senatulu imperialu. In scurtu tempu vomu vede in catu a avuta dreptu Volksfr. (Scirile mai prospete demintu scirile acestei).

Abia a trecut festivitatile incoronarei si se si arata cate unu simptomu de neintelegere intre Vien'a si Pest'a. Asiá cu amintit'a amanare a dietei din Ungaria in Vien'a suntu forte multi nemultiamiti. Caus'a la acea nemultiamire e, ca diet'a din Pest'a are de cugetu numai dupa espirarea ferielor sele a denumi comisiunea ce are sa intre in pertratari cu senatulu imperialu, pre candu in Vien'a se astepta, ca acest'a se va intempla acum inainte de amanare.

Ministrulu de Beust a indreplat o cercularia catre tote puterile, prin carea le face cunosculta (notificu) ducerea in deplinire cea splendida a incoronarei in Bud'a-Pest'a. Cu ocaziunea acest'a face alusiuni la politic'a europeana si arata ce insemnata mare are incoronarea pentru acea politica. Austria va storni acum cu mai multa suc-

